

Владовська К.П.,
докторка філософії з права, старша викладачка кафедри
конституційного, адміністративного та фінансового права
Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова

Ємець М.О.,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти юридичного факультету
Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова

ПРАВО НА НЕДОТОРКАННІСТЬ ЖИТЛА ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Кожна правова держава забезпечує широкий спектр прав та свобод для своїх громадян. Україна також не виняток. Але інколи виникають певні обставини, які можуть обмежувати певні конституційні права. Прикладом такої ситуації стало введення воєнного стану на території України через повномасштабне вторгнення.

Указ Президента України, яким запроваджено такий правовий режим визначає, що під час нього можуть обмежуватися конституційні права і свободи людини та громадянина, передбачені статтями 30-34, 38, 39, 41-44, 53 Конституції України. Варто зауважити, що обмеження законних інтересів юридичних осіб застосовується лише тимчасово у межах та обсязі, необхідних для забезпечення заходів правового режиму, передбачених Законом України "Про правовий режим воєнного стану" [1]. Тому право на недоторканність житла наразі не є абсолютним. Раніше згаданим законом також надається дозвіл на перевірку документів особи, а проведення огляду речей, транспортних засобів, багажу та вантажів, службових приміщень та житла громадян лише у разі такої потреби [2, ст. 8].

Статтею 30 Конституції України передбачено, що проникнення до житла чи іншого володіння особи, проведення в них огляду або обшуку можливе лише за відповідним рішенням суду. Водночас ця ж стаття передбачає винятки для невідкладних випадків, таких як врятування життя людей чи майна або переслідування осіб, підозрюваних у вчиненні злочину [3, ст. 30].

Незважаючи на оголошення воєнного стану, правоохоронці продовжують потребувати проведення слідчих дій, які можуть обмежувати права людей, зокрема шляхом обшуків. Однак у певних областях нашої країни наразі неможливо отримати дозволу на обшук, оскільки слідчі судді відсутні на місцях

[4]. Проте, законодавець передбачив резервний спосіб отримання такого дозволу. Якщо у слідчого судді відсутня об'єктивна можливість виконання у встановлені законом строки власних повноважень, його повноваження може виконувати керівник відповідного органу прокуратури. Варто зазначити, що такий механізм діє лише за клопотанням прокурора або за клопотанням слідчого, погодженим з прокурором [5, ст. 615].

Не менш важливим є дотримання процедури проведення слідчих дій, оскільки під час його проведення суттєво порушуються права людини на недоторканність житла та іншого особистого володіння. Однак реалії військового стану внесли свої корективи. Законодавець надав слідчим можливість проводити обшук, огляд житла, обшук особи без присутності понятих, якщо залучення понятих є неможливим через об'єктивні причини або пов'язано з потенційною небезпекою для їхнього життя чи здоров'я [5, ст. 615]. Проте, за таких обставин стає обов'язковою безперервна відеофіксація.

Таким чином, право на недоторканність житла, навіть за умов воєнного стану, має залишатися основоположним принципом правової держави. Забезпечення його дотримання є свідченням поваги до прав людини та верховенства права, що є ключовими цінностями демократичного суспільства. При цьому, варто не нехтувати національною безпекою та вживати заходів для підтримки громадського порядку.

Список використаних джерел:

1. Про введення воєнного стану в Україні : Указ Президента України від 24.02.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text> (дата звернення: 10.12.2024)
2. Про правовий режим воєнного стану: Закон України № 389-VIII від 12 травня 2015 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення: 10.12.2024)
3. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 140.

4. Литвиненко О.Г. Порухення засади недоторканності житла чи іншого володіння особи в умовах воєнного стану. ДІЯЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: збірник матеріалів Міжнародного науково-практичного онлайн-семінару (в авторській редакції), (м. Кривий Ріг, 29 квітня 2022 року). Кривий Ріг, 2022. С. 323-325

5. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 10.12.2024)